

Amasya Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
2(1), 1-17, 2013

<http://dergi.amasya.edu.tr>

Akademisyenlik Bağlamında Bilimsel Üretkenliği Etkileyen Çevresel Faktörler

Fadime Mengi^{1,*} ve Sinan Schreglmann²

¹ Çukurova Üniversitesi, Türkiye

² Kahraman Maraş Sütçü İmam Üniversitesi, Türkiye

Alındı: 30.07.2012 - Düzeltildi: 04.11.2012 - Kabul Edildi: 01.12.2012

Özet

Bu araştırma, üniversite öğretim elemanlarının bilimsel üretkenliğini etkileyen çevresel faktörleri ortaya koymayı amaçlayan betimsel bir çalışmadır. Araştırma Türkiye’de 2012 yılında görevini üniversitelerde sürdürmekte olan akademisyenler ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya değişik üniversitelerden, fakültelerden, yaş gruplarından-cinsiyetten ve akademik unvanlardan toplam 212 akademisyen katılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak Özdemir ve Gökçe Kutsal’ın 2010 yılında araştırmalarında kullanmış oldukları soru formundan yararlanılmıştır. Araştırmanın sonucunda akademisyenleri bilimsel üretkenlik konusunda olumsuz etkileyen çevresel faktörler; destek ve teşvik eksikliği, motivasyon eksikliği, zaman yetersizliği, kurumlardaki araştırma kültürü eksikliği, personel desteği konusundaki yetersizlikler ve belli oranda maddi destek sıkıntısı olurken, olumlu etkileyen faktör olarak araştırma ve uygulama işlevlerinde kullanılan kütüphane/internet ve laboratuardan yararlanabilme durumu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bilimsel Üretkenlik, Akademisyen, Çevresel Faktör

* Sorumlu Yazar: Tel.: 538 8837479, E-posta: fadimengi@gmail.com
ISSN: 2146-7811, ©2013

Giriş

Bilimsel araştırma, keşfetme ve alanyazına katkıda bulunmak için yapılıdır (Verburgh, Elen & Lindblom-Ylänne, 2007). Üniversitelerde akademisyenlerden bir başka deyişle öğretim elemanlarından öğretmenlik yapmalarının yanı sıra araştırma yapımları ve bulgularını yayınlamaları istenmektedir (Kitapçı, 2002:1). Akademisyenlerin yapacakları araştırmalar bilimin ilerlemesi için gerekli adımlardandır.

Ülkemizde yayınların önemli bir kısmı akademisyenler tarafından yapılmaktadır. 2006 yılında Moed tarafından yayımlanan rapora göre Avrupa ülkeleri arasında üniversite kaynaklı yayın üretiminin en yüksek olduğu ülke Türkiye'dir. Türkiye'de bilimsel yayınların %91'i üniversiteler tarafından üretilmektedir (Moed, 2006). Bir anlamda ülkemizin bilimsel üretkenliği üniversitelere ve akademisyenlere bağımlıdır.

Genellikle bir ülkedeki araştırma kültürü, o ülkenin tüm kaynaklarının, tarihinin, geleneklerinin, eğitiminin, genel kültürünün, resmi ve gayri resmi örgütlenmesinin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır (Kongar, 2000). Araştırma kavramına toplum tarafından hak ettiği önemin verilmesi ülkenin, ülkenin gelişmişlik düzeyine olumlu yönde katkı sağlamaktadır.

Ülkemizin uluslar arası platformda ilerleyebilmesi ve değişen paradigmalara uyum sağlayabilmesi için, gelişime ve değişime açık, bilimsel anlamda üretken akademisyenlere ihtiyacı kaçınılmazdır. Fakat bilimsel çalışmalar yürütecek araştırmacıların da çeşitli problemleri söz konusudur. Akademik yaşama ait literatürde yer alan çalışmalarda (Anderson, Johnson & Saha, 2002; Hattie & Marsh, 2002; Anderson, Johnson & Saha, 2002; Bonaccorsi & Daraio, 2003; Oshagbemi ve Hickson, 2003; Barkhuizen, Rothman, & Tytherleigh, 2004; Randall, 2006), dünya genelinde akademisyenlerin ağır iş yükü, düşük maaş ve adaletsiz ücret dağılımı gibi problemlerle karşı karşıya oldukları görülmektedir. Ayrıca ülkemizde bu alanla ilgili yayın eksikliği oldukça dikkat çekicidir. Bu alanda yapılmış sınırlı sayıdaki çalışmalardan biri Arı (2007) tarafından yapılmış olan "Üniversite Öğretim Elemanlarının Sorunları" adlı çalışmadır. Arı (2007) bu çalışmasında ücret düşüklüğü ve yükselme zorluklarını, öğretim elemanlarının en önemli sorunları olarak belirlemiştir. Bunların yanında prestij kaybı,

ders yükü fazlalığı ve alanla ilgili yayınları yeterince takip edememe gibi sorunlar da ortaya çıkan sonuçlardandır.

İlgili literatür incelendiğinde bilimsel üretkenlik kavramının oldukça az çalışıldığı görülmektedir. Yurt dışında yapılan çalışmalara bakıldığında; Bonaccorsi & Daraio (2003), İtalyan Ulusal Araştırma Merkezi (CNR) için yürüttükleri araştırmalarında bilimsel üretkenlik üzerindeki yaş etkisini incelemişlerdir. Yaptıkları analizler sonucunda yaş yapısının bilimsel üretkenlik ve hareket tarzı üzerinde olumsuz etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Breschi, Lissoni & Montobbio (2008) çalışmalarında; İtalya'da Üniversite patentleme sistemine geçilmesiyle bilimsel üretkenlikte artış olduğu, fakat bu artışın her alanda değil daha çok farmakoloji ve elektronikte yaşandığı sonucuna ulaşmışlardır. Bilimsel üretkenlik ve akademik yükselme alanında yürüttükleri çalışmalarında Lissoni, Mairesse, Montobbio & Pezzoni (2011), Fransız ve İtalyan 3600 fizikçiyle çalışmışlardır. Araştırmaları sonucunda yaş ve cinsiyetin yanında geçmişteki uluslar arası ortak projelerde ve ortak yazarlı çalışmalarda yer almanın şimdiki üretkenlik üzerinde anlamlı farka sahip olduğunu bulmuşlardır.

Ülkemizde bilimsel üretkenliğin incelenmesi alanında yapılmış tek bir çalışmaya rastlanmıştır. Bu çalışma Özdemir ve Gökçe-Kutsal (2010) tarafından yapılmış olup, araştırmayı farklı eğitim kurumlarında görev yapmakta olan Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon araştırma görevlileri ve uzmanlarından görüş alma yoluyla gerçekleştirmişlerdir. Araştırmada, katılımcıların araştırma üretkenliğini azaltan esas faktörlerin bireysel değil çevresel faktörler olduğu ortaya koyulmuştur.

Bilimsel üretkenlik bilimin ilerlemesi, ülkemizin çağın gereksinimlerini ve getirilerini yakalayabilmesi adına oldukça önemlidir. Bilimsel üretkenliği etkileyen faktörler de bu noktada önem kazanmaktadır. Ülkemizde bilimsel çalışmaların bel kemiği olan akademisyenlerin bilimsel üretkenliklerinin hangi faktörler tarafından etkilendiğinin ortaya çıkarılması bilimsel ilerlemeye nelerin engel teşkil ettiğinin anlaşılması adına oldukça önemlidir. Bu bağlamda, bilimsel üretkenliğini etkileyen çevresel faktörlerin akademisyenlerin görüşleri çerçevesinde belirlenmesi bu çalışmanın amacını oluşturmuştur. Ülkemizde bu alanda yapılmış kapsamlı bir çalışmanın olmayışı

nedeniyle literatüre katkısının oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca Odabaşı, Fırat, İzmirli, Çankaya ve Mısırlı (2010) “Küreselleşen Dünyada Akademisyen Olmak” adlı çalışmalarında da belirttikleri gibi, dünya genelindeki akademisyenlerin durumu göz önünde bulundurularak konunun ülkemiz açısından ayrıntılı olarak incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmanın sonucunda ortaya çıkan faktörlerin giderilmesi için gerekli çalışmaların yapılmasıyla ülkemiz akademisyenlerinin bilimsel üretkenliğinin artırılmasının ülkemizde yapılan bilimsel çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

Yöntem

Bu araştırma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Tarama modelleri; geçmişte veya halen var olan bir durumu, var olduğu şekli ile betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2000;60).

Çalışmada veri toplama aracı olarak Özdemir ve Kutsal’ın 2010 yılındaki araştırmalarında kullanmış oldukları soru formundan gerekli izinler alındıktan sonra ve araştırmanın amacına uygun olarak bütünlüğünü bozmayacak şekilde bazı değişiklikler yapıldıktan sonra internet ortamında oluşturulmuştur. Soru formunun geçerliği ve güvenilirliği için iki Öğretim Görevlisi ve bir Araştırma Görevlisi olmak üzere iki uzman görüşüne başvurulmuştur. Ayrıca formun dil açısından anlaşılabilirliği konusunda alan uzmanı iki Öğretim Görevlisinin fikirleri alınmıştır. Daha sonra soru formu öğretim elemanlarına doldurmaları için e-posta olarak bir davetiye ile birlikte gönderilmiştir. Soru formunu dolduran öğretim elemanlarının/üyelerinin IP adresleri (gizli tutularak) ve anketi doldururken sitede geçirdikleri ortalama süre göz önünde bulundurularak geçersiz veriler örneklemeden elenmiş ve geçerli veri olarak 120’si erkek, 92’si kadın olmak üzere 212 öğretim elemanının/üyesinin verisi elde kalmıştır. Veriler istatistiksel işlemler için SPSS 17.0 paket programına transfer edilmiş ve frekans değerlerine ulaşılmıştır.

Bulgular

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular “araştırmaya katılan akademisyenlere ait betimsel bulgular ve akademisyenlerin çevresel faktörlere ait görüşleri olarak iki alt başlık altında sunulmuştur.

1. Araştırmaya Katılan Akademisyenlere Ait Betimsel Bulgular

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının/üyelerinin yaş değişkenine göre dağılımı Tablo1’de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının/üyelerinin yaş değişkenine göre dağılımı

Yaş Aralığı	f	%
20-30	38	17,92
31-40	88	41,51
41-50	54	25,47
51 ve/veya daha fazla	32	15,09
Toplam	212	100,00

Tablo 1’de de belirtildiği gibi araştırmaya katılan öğretim elemanı/üyelerinin %17,92’si 20-30 yaş aralığında, %41,51’i 31-40 yaş aralığında, %25,47’si 41-50 yaş aralığında, %15,09’u ise 51 ve/veya daha fazla yaşa sahip öğretim elemanı/üyelerinden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının/üyelerinin akademik unvan değişkenine göre dağılımı ise Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının/üyelerinin akademik unvan değişkenine göre dağılımı

Akademik Unvan	f	%
Prof. Dr.	30	14,15
Doç. Dr.	44	20,75
Yrd. Doç. Dr.	52	24,53
Öğr. Gör	20	9,43
Arş. Gör.	66	31,13
Toplam	212	100,00

Tablo 2’de de belirtildiği gibi araştırmaya katılan öğretim elemanı/üyelerinin %14,15’i Prof.Dr., %20,75’i Doç.Dr., %24,53’ü Yrd.Doç.Dr., %9,43’ü Öğr.Gör., %31,13’ü ise araştırma görevlilerinden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının/üyelerinin fakülte değişkenine göre dağılımı ise Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının/üyelerinin fakülte değişkenine göre dağılımı

Fakülteler	f	%
Mühendislik ve Mimarlık Fak.	38	17,92
Fen ve Edebiyat Fak.	50	23,58
Eğitim Fak.	36	16,98
İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi	38	17,92
-Diğer Fakülteler-	50	23,58
Toplam	212	100,00

Tablo 3’te de belirtildiği gibi araştırmaya katılan öğretim elemanı/üyelerinin %17,92’si mühendislik ve mimarlık fakültesi, %23,58’i fen ve edebiyat fakültesi, %16,98’i eğitim fakültesi, %17,92’si iktisadi ve idari bilimler fakültesi, %25,58’i ise diğer fakültelerde (Diş Hekimliği Fakültesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Hukuk Fakültesi, Su Ürünleri Fakültesi, Tıp Fakültesi, Ziraat Fakültesi, Veteriner Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi) görevli olan öğretim elemanlarından oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının/üyelerinin hizmet yılı değişkenine göre dağılımı ise Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının/üyelerinin hizmet yılı değişkenine göre dağılımı

Hizmet Yılı	f	%
0-5 Yıl	44	20,75
6-10 Yıl	56	26,42
11-15 Yıl	44	20,75
16-20 Yıl	38	17,92
21 Yıl ve/veya daha fazla	30	14,15
Toplam	212	100,00

Tablo 4’te de belirtildiği gibi araştırmaya katılan öğretim elemanı/üyelerinin %20,75’i 0-5, %26,42’si 6-10, %20,75’i 11-

15, %17,92'si 16-20, %14,15'i ise 21 yıl ve/veya daha fazla süredir görev yapan öğretim elemanlarından oluşmaktadır.

2. Akademisyenlerin Bilimsel Üretkenlikte Çevresel Faktörlere İlişkin Görüşleri

Katılan öğretim elemanlarının/üyelerinin “Bilimsel Araştırma Yapmak İçin Sizi En Çok Teşvik Eden Kişi?” sorusuna verdikleri cevaplara göre dağılımına ilişkin bulgular Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının/üyelerinin “bilimsel araştırma yapmak için sizi en çok teşvik eden kişi?” sorusuna verdikleri cevaplara göre dağılımı

Teşvik Eden	f	%
İş Arkadaşlarım	28	13,21
Öğretim Üyesi/Danışmanım	22	10,38
Kimse Teşvik Etmiyor	162	76,42
Toplam	212	100,00

Tablo 5’te da belirtildiği gibi araştırmaya katılan öğretim elemanı/üyelerine “Bilimsel araştırma yapmak için sizi en çok teşvik eden kişi kimdir?” diye sorulduğunda % 13,21’i “İş Arkadaşlarım”, %10,38’i “Öğretim Üyesi/Danışmanım”, % 76,42’si ise “Kimse Teşvik Etmiyor” cevabını vermiştir.

Tablo 6. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının/üyelerinin “araştırma ekibinizin oluşturulmasında belirleyici olan kişi?” sorusuna verdikleri cevaplara göre dağılımı

Belirleyici Kişi	f	%
Fikir Sahibi	90	42,45
Katkıda Bulunanlar	80	37,74
Öğretim Üyesi/Danışman	42	19,81
Toplam	212	100,00

Tablo 6’da da belirtildiği gibi araştırmaya katılan öğretim elemanı/üyelerine “Araştırma ekibinizin oluşturulmasında belirleyici olan kişi kimdir?” diye sorulduğunda %42,45’i “Fikir Sahibi” kategorisiyle araştırma fikrini ortaya atan kişinin araştırma grubunu belirlediğini dile getirmiştir. %37,74’ü “Katkıda Bulunanlar” kategorisiyle katkıda bulunan herkesin grubun belirleyicisi olduğunu , %19,81’i ise “Öğretim Üyesi/Danışman” cevabıyla danışmanın grubu belirlediğini dile getirmiştir.

Tablo 7. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının/üyelerinin “yayın sayınızın yetersiz olduğunu düşünüyorsanız bu duruma en çok neden olan faktör nedir?” sorusuna verdikleri cevaplara göre dağılımı

Yetersizliğe Neden Olan Faktör	f	%
İlgim Yok	2	0,94
Motivasyonum Yok	50	23,58
Zamanım Yok	42	19,81
Desteğim Yok	54	25,47
Yayın Sayımın Yeterli Olduğunu Düşünüyorum	64	30,19
Toplam	212	100,00

Tablo7’de de belirtildiği gibi araştırmaya katılan öğretim elemanı/üyelerine “Yayın sayınızın yetersiz olduğunu düşünüyorsanız bu duruma en çok neden olan faktör nedir?” diye sorulduğunda %1’e yakın bir kısmı “İlgim Yok”, %23,58’i “Motivasyonum Yok”, %19,81’i “Zamanım Yok”, %25,47’si “Desteğim Yok”, %30,19’u ise “Yayın Sayımın Yeterli Olduğunu Düşünüyorum” cevabını vermiştir.

Tablo 8. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının/üyelerinin çeşitli maddelere verdikleri cevaplara göre dağılımı

Maddeler	Görüşler	f	%
Bilimsel araştırma yapmak için çalıştığım kurumun yeterli araştırma kültürü var	Katılmıyorum	56	26,42
	Kısmen Katılıyorum	86	40,57
	Çoğunlukla Katılıyorum	46	21,70
	Tamamen Katılıyorum	24	11,32
	Toplam	212	100,00
Bilimsel araştırma yapmak için beni	Katılmıyorum	76	35,85

teşvik eden kıdemlilerim (uzman, öğretim üyesi, danışman vs.) var	Kısmen Katılıyorum	72	33,96
	Çoğunlukla Katılıyorum	40	18,87
	Tamamen Katılıyorum	24	11,32
	Toplam	212	100,00
Bilimsel araştırma yapmak için iyi iletişim kurabileceğim çalışma arkadaşlarım(asistan, öğretim üyesi vb.) var.	Katılmıyorum	42	19,81
	Kısmen Katılıyorum	104	49,06
	Çoğunlukla Katılıyorum	40	18,87
	Tamamen Katılıyorum	26	12,26
Bilimsel araştırma yapmak için yeterli zamanım var.	Toplam	212	100,00
	Katılmıyorum	58	27,36
	Kısmen Katılıyorum	80	37,74
	Çoğunlukla Katılıyorum	48	22,64
Bilimsel araştırma yapmak için gerekli maddi desteği sağlayabilirim(fon, burs, teşvik vb.).	Tamamen Katılıyorum	26	12,26
	Toplam	212	100,00
	Katılmıyorum	76	35,85
	Kısmen Katılıyorum	104	49,06
Bilimsel araştırma yapmak için kütüphane/internet ve laboratuardan yeterli ölçüde yararlanabilirim.	Çoğunlukla Katılıyorum	20	9,43
	Tamamen Katılıyorum	12	5,66
	Toplam	212	100,00
	Katılmıyorum	24	11,32
Bilimsel araştırma yapmak için üniversite personelinden (yayın düzenleme, basım, lojistik vb.) gerekli hizmeti alabilirim.	Kısmen Katılıyorum	60	28,30
	Çoğunlukla Katılıyorum	74	34,91
	Tamamen Katılıyorum	54	25,47
	Toplam	212	100,00
	Katılmıyorum	92	43,40
	Kısmen Katılıyorum	70	33,02
	Çoğunlukla Katılıyorum	46	21,70
	Tamamen Katılıyorum	4	1,89
	Toplam	212	100,00

Tablo 8’de de belirtildiği gibi araştırmaya katılan öğretmen elemanı/üyelerine “Bilimsel araştırma yapmak için çalıştığım kurumun yeterli araştırma kültürü var” diye sorulduğunda en çok tercih edilen seçeneğin “Kısmen Katılıyorum” olduğu görülmektedir. “Bilimsel araştırma yapmak için beni teşvik eden kıdemlilerim (uzman, öğretmen üyesi, danışman vs.) var” diye sorulduğunda en çok tercih edilen seçeneğin “Katılmıyorum” olduğu görülmektedir. “Bilimsel araştırma yapmak için iyi iletişim kurabileceğim çalışma arkadaşlarım (asistan, öğretmen üyesi vb.) var.” diye sorulduğunda en çok tercih edilen seçeneğin “Kısmen Katılıyorum” olduğu görülmektedir. “Bilimsel araştırma yapmak için yeterli zamanım var.” diye sorulduğunda en çok tercih edilen seçeneğin “Katılmıyorum” olduğu görülmektedir. “Bilimsel araştırma yapmak için gerekli maddi desteği sağlayabilirim (fon, burs, teşvik vb.)” diye sorulduğunda en çok tercih edilen seçeneğin “Kısmen Katılıyorum” olduğu görülmektedir. “Bilimsel araştırma yapmak için kütüphane/internet ve laboratuardan yeterli ölçüde yararlanabilirim.” diye sorulduğunda en çok tercih edilen seçeneğin “Çoğunlukla Katılıyorum” olduğu görülmektedir. “Bilimsel araştırma yapmak için üniversite personelinde (yayın düzenleme, basım, lojistik vb.) gerekli hizmeti alabilirim.” diye sorulduğunda en çok tercih edilen seçeneğin “Katılmıyorum” olduğu görülmektedir.

Tartışma ve Yorum

Araştırmada ortaya çıkan sonuçlar sorular bazında incelendiğinde; akademisyenlere yöneltilen “Bilimsel araştırma yapmak için sizi en çok teşvik eden kişi?” Sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde “kimse teşvik etmiyor” yanıtının en fazla verildiği görülmüştür. Bu yanıtı düşük oranlarla “iş arkadaşlarım” ve “öğretim üyesi/danışmanım” yanıtları izlemiştir. Bu durumda akademisyenlerin bilimsel teşvik konusunda yeterli desteği göremediğini söylemek mümkündür. Bu durum bilimsel üretkenliği elbette ki olumsuz etkileyecektir. Oysaki benzer problemlerle karşılaşan akademisyenlerin çevrelerindeki araştırmacılara destek olması, bilimsel araştırma konusunda teşvik etmesi üretkenliği tetikleyecektir.

Araştırmada yöneltilen “Araştırma Ekibinizin Oluşturmasında Belirleyici Olan Kişi?” sorusuna ait bulgular incelendiğinde en fazla tekrarlanan yanıtın “fikir sahibi” olduğu görülmüştür. Bu yanıtı “katkıda bulunan” ve “ öğretim üyesi/danışman” yanıtları izlemiştir. Bu bağlamda, araştırmaların çalışma ekiplerinin belirlenmesinin etik çerçevede gerçekleştiği yorumu yapılabilir. Fikir sahibi araştırmanın oluşturucusudur. Araştırma grubunun bu kişiler tarafından oluşturulması, bu anlamda çalışmaya verilen değer göstergesi olarak kabul edilebilir.

Araştırmaya katılan akademisyenlere “Yayın sayınızın yetersiz olduğunu düşünüyorsanız bu duruma en çok neden olan faktör nedir?” diye sorulduğunda akademisyenlerin genellikle yayın sayısını yeterli gördüğü, ikinci sırada desteğinin olmadığını dile getirdiği bunları da motivasyon eksikliği ve zaman sınırlılığının izlediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumda akademisyenlerin genel olarak yeterli yayına sahip olduklarını düşünmelerinin yanında ilk soruda da olduğu gibi destek eksikliği hissettiklerini söylemek mümkündür. Bu iki unsur da bilimsel üretkenlik üzerinde olumsuz etki yaratabilir. Yeterli yayına sahip olduğunu düşünen akademisyen daha az yayın yapma isteğine sahip olduğu düşünülebilir. Ayrıca motivasyon eksikliğinin de bilimsel araştırma konusunda önemli bir sorun olduğu ortaya çıkmıştır. Motivasyon eksikliğinin, akademisyenlerin yeterli yayına sahip olduklarını düşünmeleri ve destek eksikliği hissetmelerinden kaynaklandığı düşünülebilir. Zaman sınırlılığı ise en sonda yer alırken Özdemir ve Gökçe Kutsal (2010) ve Arı (2007)’nin çalışmalarıyla paralellik göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanı/üyelerine “Bilimsel araştırma yapmak için çalıştığım kurumun yeterli araştırma kültürü var” diye sorulduğunda en çok tercih edilen seçeneğin “Kısmen Katılıyorum” olduğu görülmektedir. Bu durumda fakültelerin araştırma kültür konusunda yetersiz olduğunu söylemek mümkündür. Bu bulgu Özdemir ve Gökçe Kutsal (2010)’ın araştırma bulgusuyla uyuşmamaktadır.

Bilimsel araştırma yapmak için teşvik eden kıdemlilerin (uzman, öğretim üyesi, danışman vs.) olup olmadığı sorulduğunda akademisyenlerin en çok verdiği cevabın “Katılmıyorum” olduğu görülmüştür. Bu bulgu diğer sorulara

verilen yanıtlarla da desteklenir niteliktedir. Akademisyenler teşvik ve destek konusunda eksiklik hissetmektedir.

“Bilimsel araştırma yapmak için iyi iletişim kurabileceğim çalışma arkadaşlarım (asistan, öğretim üyesi vb.) var.” diye sorulduğunda en çok tercih edilen seçeneğin “Kısmen Katılıyorum” olduğu görülmüştür. Bu yanıt da yine destek konusunda akademisyenlerin yaşadığı sorunu gözler önüne sermektedir. Ayrıca “Bilimsel araştırma yapmak için yeterli zamanım var.” diye sorulduğunda en çok tercih edilen seçeneğin “Katılmıyorum” olduğu görülmüştür. Yayın sayısı konusunda nedenlerin sonunda yer alan zaman faktörünün aslında diğer nedenlere göre daha az hissedildiğini, kendi başına düşünüldüğünde yetersiz bulunduğunu söylemek mümkündür. Bunun nedeni olarak Arı (2007)’nin çalışmasında da ortaya çıkan ders yükü fazlalığını göstermek olasıdır.

“Bilimsel araştırma yapmak için gerekli maddi desteği sağlayabilirim (fon, burs, teşvik vb.)” diye sorulduğunda en çok tercih edilen seçeneğin “Kısmen Katılıyorum” olduğu görülmektedir. Bu durumda maddi destek konusunda da sorunlar olduğunu söylemek mümkündür. Bu da akademisyenlerin bilimsel araştırma yapma durumunu doğrudan etkileyebilecek önemli bir faktördür. “Bilimsel araştırma yapmak için kütüphane/internet ve laboratuardan yeterli ölçüde yararlanabilirim.” diye sorulduğunda en çok tercih edilen seçeneğin “Çoğunlukla Katılıyorum” olduğu görülmektedir. Bu durum akademisyenlerin çalışmalarında araştırma ve uygulama konularında fazla sorun yaşamadığını gösterebilir. Bu oldukça sevindiricidir.

Bir diğer soru olan “Bilimsel araştırma yapmak için üniversite personelinden (yayın düzenleme, basım, lojistik vb.) gerekli hizmeti alabilirim.” sorusunda en çok tercih edilen seçeneğin “Katılmıyorum” olduğu görülmektedir. Bu durumda üniversitelerin personel bağlamında revize edilmesi gerekmektedir. Üniversite personelinin görevi eğitim öğretim etkinliklerine desteğin yanında bilimsel araştırma konusunda da gerekli hizmeti vermektir. Akademisyenlerin bu tarz konularda sorunlar yaşaması bilimsel üretkenlik bağlamında motivasyon kaybına neden olacağından bu durumların mutlaka önüne geçilmelidir.

Sonuçlar

Araştırma bulgularına dayanarak akademisyenlerin bilimsel üretkenliğini olumsuz etkileyen çevresel faktörlerin başında destek ve teşvik eksikliği geldiği sonucu ortaya çıkmıştır. Akademisyenlerden gelen yanıtlarda kimseden teşvik olmadıkları, yayınları konusunda desteğe ve motivasyona sahip olmadıkları sonuçları ortaya çıkmıştır. Ayrıca yayın sayısının yeterli olduğunu düşünen akademisyen sayısı da oldukça fazladır. Bütün bu durumlar bilimsel üretkenliği olumsuz yönde etkileyecek çevresel faktörleri oluşturmaktadır. Bunların yanında zaman yetersizliği de bir diğer etken olarak ortaya çıkmaktadır.

Ayrıca bilimsel üretkenliği destekleme konusunda kurumların araştırma kültürü de eksik bulunurken, kurumlarda çalışan personelin bilimsel araştırmaya destek konusunda yetersiz görüldüğü ortaya çıkmıştır.

Bunların yanında bilimsel araştırmalarla kütüphane/internet ve laboratuvar konusunda sorun yaşamadığı, araştırmalarına maddi destek sağlama konusunda ise yine sıkıntılara sahip olduğu ortaya çıkan diğer sonuçlardandır.

Bu bağlamda akademisyenleri bilimsel üretkenlik konusunda olumsuz etkileyen çevresel faktörler; destek ve teşvik eksikliği, motivasyon eksikliği, zaman yetersizliği, kurumlardaki araştırma kültürü eksikliği, personel desteği konusundaki yetersizlikler ve belli oranda maddi destek sıkıntısı olurken, olumlu etkileyen faktör olarak araştırma ve uygulama işlevlerinde kullanılan kütüphane/internet ve laboratuardan yararlanabilme ortaya çıkmıştır.

Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlar ışığında;

- Akademisyenlere destek ve teşvik sağlamak için gerek danışmanlarca gerek diğer akademisyenlerce gerekli özen ve duyarlılık gösterilmelidir

- Akademisyenlere teşvik konusunda Yüksek Öğretim Kurumu veya diğer özel kuruluşlarca sadece maddi anlamda değil araştırma danışmanlığı bağlamında destekleme programları veya danışmanlık hizmetleri sunulabilirler.

•En önemli destek motivasyon sağlamak olacaktır. Dolayısıyla üniversitelerin kendi akademisyenlerine destek sağlaması önem arz etmektedir. Bu durumda her bölüm kendi içinde uygun yöntemler geliştirerek özellikle yeni yetişmekte olan akademisyenlere teşvik ve motivasyon anlamında destek vermelidir.

•Bilimsel üretkenlik ülkemizde çalışma alanı olarak yeni olduğundan bu konuda farklı düzeylerde araştırmaların yapılması önerilebilir.

Kaynaklar

- Anderson D., Johnson. R. & Saha, L. (2002). Changes in academic work: implications for universities of the changing age distribution and work roles of academic staff. Department of Education, Science and Training, Canberra.
- Arı, A. (2007). Üniversite öğretim elemanlarının sorunları. *Manas Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (17), 65-74.
- Barkhuizen, E .N., Rothman, S. & Tytherleigh, M.Y. (2004). Burnout of academic staff in a higher education institution. Paper presented at the second South African Wellness Conference, North- West University, Potchefstroom, South Africa.
- Bonaccorsı A. & C. Daraio. (2003). Age effects in scientific productivity: The case of the Italian National Research Council (CNR). *Scientometrics* 58 (1), 49- 90.
- Breschi, S., Lissoni, F. & Montobbio, F. (2008). University patenting and scientific productivity: a quantitative study of Italian academic inventors. *European Management Review*, 5, 91–109
- Hattie, J. & Marsh, H.W. (2002). The relation between research productivity and teaching effectiveness: Complementary, antagonistic, or independent constructs? *The Journal of Higher Education*, 73(5), 603-641.
- Karasar, N. (2000). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (10. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kitapçı, A. (2002) *Yükseköğretim Mevzuatı*, İstanbul: Okan Yayıncılık.

- Kongar, E. (2000). Türkiye’de araştırma kültürünü engelleyen öğeler ve bunların aşılma yolları. *TÜBİTAK-TTGV-TÜSİAD Teknoloji Kongresi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kültür Merkezi*. 07.06. 2012 tarihinde http://www.kongar.org/makaleler/mak_tub.php adresinden erişildi.
- Lissoni, F., Mairesse, J., Montobbio, F. & Pezzoni, M. (2011). Scientific productivity and academic promotion: a study on French and Italian physicists. *Industrial and Corporate Change*, 20 (1), 253-294.
- Moed, H.F. (2006). *Bibliometric rankings of world universities. Centre for Science and Technology Studies Report 2006-01*. 10.06.2012 tarihinde http://www.cwts.nl/hm/bibl_rnk_wrlld_univ_full.pdf adresinden erişildi.
- Odabaşı, F., Fırat, M., İzmirli, S., Çankaya, S. & Mısırlı, A. (2010). Küreselleşen dünyada akademisyen olmak. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(3), 127-142.
- Oshagbemi, T. & Hickson, C. (2003). Some aspects of overall job satisfaction: A binomial logit model. *Journal of Managerial Psychology*, 18(4), 357-67.
- Özdemir O, Gökçe Kutsal Y. (2010). Bilimsel üretkenliği etkileyen çevresel faktörler. (Ed: Yılmaz, O). *TÜBİTAK ULAKBİM Türk Tıp Dizini, Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık*, 74-79.
- Randall, L. (2006). Enhancing the academic life of the mid-career professional. *Senate Forum*, 22(1), 1-20.
- Verburgh, A., Elen, J. & Lindblom-Ylänne, S. (2007). Investigating the myth of the relationship between teaching and research in higher education: A review of empirical research. *Studies in Philosophy and Education*, 26(5), 449-465.

Environmental Factors That Affect Scientific Productivity in the Context of Academician

Fadime Mengi^{1,*} and Sinan Schreglmann²

¹ Çukurova University, Turkey

² Kahramanmaraş Sütçü İmam University, Turkey

Received: 30.07.2012 - Revised: 04.11.2012 - Accepted: 01.12.2012

Summary

Problem Statement: A great amount of publications in our country has been made by academicians. Özdemir and Gökçe-Kutsal (2010) made the only example in the field of examining scientific productivity in our country by asking Physical Rehabilitation research assistants and experts working at different educational institutions for their advices. In the studies shading light on this study, it is determined that environmental factors reduce research productivity of participants, not personal factors. In this context, that environmental factors affecting scientific productivity of academicians are determined by opinions of academicians create a purpose of this study. Because there is no such comprehensive study conducted in this field, it is considered that its contribution to literature is quite important.

Purpose of the Study: That environmental factors affecting scientific productivity of academicians are determined by opinions of academicians create a purpose of this study.

Method(s): This research is descriptive study in scanning model. The questioner form developed by Özdemir and Kutsal in research in 2010 was used as data collection device in this study and after changing it without disturbing the integrity in accordance with the purpose of this study, it was prepared on the Internet, and then it was sent with an invention as e-mail for instructors to fill it. Invalid data was eliminated from sample and data of 212 instructors left over by considering IP addresses of instructors filling questioner form (by keeping confidential) and the average time that they spent while filling questionnaire.

Findings and Discussions: According to findings in study, lack of support and encouragement is major problem among the environmental factors

* Corresponding Author: Phone: +90 538 8837479, E-mail: fadimengi@gmail.com
ISSN: 2146-7811, ©2013

affecting scientific productivity of academicians negatively. It is found that academicians have not been encouraged by anyone, and have had no support and motivation about their publications. Additionally, the number of academicians thinking that the number of publications is enough is quite high. All these situations create environmental factors affecting the scientific productivity of academics negatively. In addition to these factors, lack of time is another factor.

Conclusions and Recommendations: In conclusion; negative environmental factors affecting scientific productivity of academicians are lack of support and encouragement, lack of motivation, lack of time, lack of researching habits in institutions, lack of personnel support and financial support; positive factors are library/internet and laboratories used in research. In the light of results obtained from research;

- Both consultants and academicians should care in order to support and encourage academicians.

- The Council of Higher Education and the other private institutions can provide not only financial support but also supporting programs or consultancy services for academicians.

- The most important support will be providing motivation. Therefore, that universities support their own academicians has great importance. In this case, each department improves methods appropriate for them and should support especially young academicians in the context of encouragement and motivation.

- Because scientific productivity is new field in our country, it can be recommended that different researches should be conducted.

Keywords: Scientific Productivity, Academician, Environmental Factor